EUROPADOMSTOLENS DOMAR

Augusti–oktober 2025*

Anna Rogalska Hedlund**

Hösten 2025 har bjudit på flera mål om bristfälliga utredningar av sexuella övergrepp mot kvinnor där domstolen inte sällan konstaterar att bristerna är så allvarliga att det rör sig om kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Rättvisans kvarnar mal långsamt, brukar det heta, och sakta men säkert lagförs ryska övergrepp. Det senaste i raden avgöranden mot Ryssland var fastställande av den ersättning som Ryssland ska utge till Georgien för övergrepp vid georgiska gränsen efter kriget mellan de två länderna 2008. Beloppet landade på 253 miljoner euro till över 29 000 drabbade. Det blir intressant att följa om Ryssland kommer betala ut pengarna och hur georgiska staten i så fall kommer att förmedla ersättningen till de drabbade individerna.

Klimatfrågan fortsätter skapa ny praxis, nu senast i målet Greenpeace Nordic m.fl. mot Norge där Europadomstolen slog fast att staten har en skyldighet att utreda klimatpåverkan vid utvinning av gas och olja men godtog att en sådan utredning sköts på framtiden till det sista steget i tillståndsprocessen.

* Utgiven med bidrag från Institutet för Rättsvetenskaplig Forskning.

Översikten omfattar perioden augusti till oktober 2025. Närmast föregående översikt var införd i ERT 2025 s. 507 ff. De fullständiga texterna till de domar som kort refereras kan sökas på Europadomstolens hemsida http://hudoc.echr.coe.int. En dom från en kammare vinner laga kraft enligt artikel 44.2 i konventionen, dvs. om parterna förklarar att målet inte kommer hänskjutas till stora kammaren, om hänskjutande inte begärs inom tre månader, eller när panelen avslagit begäran om hänskjutande. Ett beslut om avvisning av ett mål eller en dom från en kommitté kan inte hänskjutas till stora kammaren. Följande förkortade benämningar används i rättsfallsöversikten: Konventionen = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. Europadomstolen = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

** Anna Rogalska Hedlund är jur. kand. och specialiserad på fri- och rättighetsjuridik.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

1. VERVELE MOT GREKLAND (DOM 26.08.2025)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) och rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – rättegång tog 19 år

Klaganden hade arbetat som städerska på ett sjukhus. 2001 stämde hon sin arbetsgivare för uteblivna löneförmåner. Genom dom i första instansen erhöll hon delvis rätt och tillerkändes drygt 21 000 euro. Överinstansen gav också klaganden delvis rätt. Efter det att högsta instans avslog överklagandet 2020 vann domen slutligen laga kraft.

Europadomstolen bedömde att det grekiska rättsmedlet för att gottgöra den oskäliga handläggningstiden inte utgjorde ett effektivt rättsmedel för den totala handläggningstiden, bland annat för att klaganden var tvungen att klaga på handläggningstiden vid varje enskild instans separat till respektive instans. Den totala handläggningstiden på 18 år, nio månader och 18 dagar i tre instanser var, även om man bortsåg från det dröjsmål som inte kunde läggas myndigheterna till last, oskälig. Det förelåg därför kränkningar av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen och rätten till effektiva rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen.

2. M.A. MOT ISLAND (DOM 26.08.2025)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – bristfällig utredning av pojkväns misshandel och spridande av intima bilder

Klagande hade klagat till polisen att hennes pojkvän hade misshandlat henne och spridit intima bilder på henne till hennes arbetsgivare. Förundersökningen lades dock ner. Europadomstolen fann att den långsamma utredningen ledde till att anklagelserna mot pojkvännen preskriberades vilket utgjorde en kränkning av statens positiva förpliktelse att tillhandahålla en effektiv utredning enligt rätten till skydd för privat- och familjeliv i artikel 8 i konventionen.

Bristerna var dock inte sådana att en det rörde sig om strukturella problem som föranleder att bevisbördan skiftar till staten. Europadomstolen fann således ingen kränkning av förbudet mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen i förening med förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen.

Se även *B.A. mot Island* från samma dag som rörde likartade omständigheter men där Europadomstolen inte fastställde någon kränkning. Jämför dock *Scuderoni mot Italien* (dom 23.09.2025) där myndigheterna inte lyckades skydda en kvinna från våld i hemmet utan systematiskt tonade ner hennes klagomål och

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

trivialiserade hennes påståenden i strid med förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artiklarna 3 och 8 i konventionen. Se även *A.J. och L.E. mot Spanien* (23.10.2025) nedan.

3. M.P. m.fl. MOT GREKLAND (DOM 09.09.2025)

Fråga om rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – skyldighet att pröva behovet att höra barn vid återförande efter bortrövande

Klagandena var en mor och hennes två barn. Barnen hade återförenats med sin far i USA när de var sex och åtta år, utan att de hördes vid bedömningen av om man kunde utesluta en allvarlig risk för barnen vid ett återförande i enlighet med Haagkonventionen.

Europadomstolen bedömde att inhemska domstolar på eget initiativ måste pröva om det är lämpligt att höra ett barn och, om barnen inte hörs, ange varför så inte skett i ett motiverat beslut. I förevarande fall hade domstolarna inte haft ett tillräckligt underlag för att pröva om det förelåg en allvarlig risk för barnen och de inneboende processuella kraven enligt rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen hade inte respekterats.

4. HESSENTHALER MOT ÖSTERRIKE (BESLUT 18.09.2025)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) – inte politiskt motiverad fällande dom

Klaganden var inblandad i röjandet av en politisk skandal, som kom att bli kallad ”Ibiza-affären”, där två österrikiska politiker ertappades med korrupta planer tillsammans med en rysk oligark. Klaganden fälldes senare till tre och ett halvt års fängelse för innehav av kokain och för att ha använt falska id-handlingar.

Europadomstolen bedömde att klagandes anklagelser om att den fällande domen mot honom var politiskt motiverad saknade grund. Den inhemska domstolen hade gjort rimliga avvägningar som var i linje med inhemsk praxis när han inte hade tillåtits höra vissa vittnen i överinstansen och när han hade fått lämna rummet vid vittnesförhöret av ett nyckelvittne som inte var den enda bevisningen i målet. Det förelåg därför ingen kränkning av vare sig rätten till en rättvis rättegång eller rätten till effektiva rättsmedel enligt artiklarna 6 och 13 i konventionen. Den fällande domen hade inte heller något att göra med hans

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

inblandning med den hemliga filmningen av politikerna och yttrandefriheten enligt artikel 10 i konventionen var därför inte tillämplig.

5. FARMANYAN m.fl. MOT ARMENIEN (DOM 18.09.2025)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen) – övervåld vid protester

Klagandena var anhöriga till nio offer som dog av skador från våldsamma sammandrabbningar mellan polis och demonstranter i Jerevan 2008. Europadomstolen fann att offren hade dödats som en följd av dålig planering och genomförande av polisens insatser. Bland annat hade de använt tårgasgranater i strid med gällande säkerhetsföreskrifter och dessutom använt dödliga vapen. Dödsfallen hade inte heller utretts på ett meningsfullt sätt. Europadomstolen fastställde en kränkning både av den materiella och processuella aspekten av rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen.

6. HORA MOT FÖRENADE KUNGARIKET (DOM 23.09.2025)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – inte oproportionerligt att återfallsvåldtäktsman inte får rösta när han avtjänar sitt andra straff

Klaganden var dömd till minst fyra års fängelse för flera våldtäkter och sexuellt ofredande. Han hade även tidigare dömts för våldtäkt. Som en följd fråntogs han sin rätt att rösta i valet 2019. Förenade kungariket hade tidigare fällts i målet *Hirst mot Förenade kungariket* för att dömda personer berövades sin rösträtt generellt och automatiskt utan att omständigheterna i det enskilda fallet beaktats. Landet har dock anpassat sin lagstiftning därefter och Europadomstolen bedömde att det inte var oproportionerligt att klaganden mot bakgrund av den grova och upprepade brottslighet han gjort sig skyldig till berövades sin rösträtt under avtjänandet av sitt straff. Det förelåg därför ingen kränkning av hans rätt till fria val enligt artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

7. KOVAČEVIĆ MOT BOSNIEN OCH HERZEGOVINA (DOM 01.10.2025, STOR KAMMARE)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen), förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen), generellt förbud mot diskriminering (artikel 1 i tilläggsprotokoll nr 12 till konventionen) och missbruk av den enskilda klagorätten (artikel 35.3 i konventionen) – inte tillräckligt att vara röstberättigad för att kunna klaga på valregler

Klaganden var statsvetare och politisk rådgivare. I syfte att påtala fel med de etniska kvoterna i det bosniska valsystemet drev klaganden ett klagomål till Europadomstolen.

Europadomstolens stora kammare bedömde dock, till skillnad mot kammaren i sin tidigare dom, att talerätten inte enbart kunde grundas på den omständigheten att klaganden var röstberättigad eftersom det skulle medföra att samtliga röstberättigade kunde klaga på vallagstiftningen *in abstracto*. Han ansågs därför inte ha talerätt. Dessutom hade han agerat mycket olämpligt och gått till personangrepp mot domare i Europadomstolen på ett sätt som överskred gränsen för tillåten kritik. Europadomstolen ansåg därför att han dessutom hade missbrukat sin klagorätt i strid med artikel 35.3 i konventionen.

8. MISIŪNAS MOT LITAUEN (DOM 07.10.2025)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – ingen domstolsprövning av nekad domartjänst

Klaganden hade tidigare varit domare och därefter, under en period, varit minister i landets regering. När hans politiska uppdrag tog slut ansökte han om att återgå till sin domartjänst men nekades genom ett beslut av presidenten. Europadomstolen konstaterade att det saknades exceptionella skäl som skulle motivera ett avsteg från rätten till domstolsprövning. Den omständigheten att klaganden inte kunde få beslutet att neka honom att återgå till domaryrket överprövat i domstol utgjorde därför en kränkning av rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen.

I fallet *Fillion m.fl. mot Frankrike* (beslut 23.10.2025), som också rörde huruvida rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen respekterats i förhållande till en tidigare premiärminister, fann Europadomstolen att klagomålet var uppenbart ogrundat.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

9. PETRUZZO m.fl. MOT ITALIEN (DOM 09.10.2025)

Fråga om rätt att inte straffas utan lag (artikel 7 i konventionen) och skydd för egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – orimliga konsekvenser till följd av olagliga byggnader

Ett antal byggnader hade uppförts utan lov vilket ledde till straff för både den tidigare markägare som hade byggt de olovliga byggnaderna och för en köpare av marken. Europadomstolen bedömde att straffet inte hade varit förutsägbart för köparen som inte var inblandad de rättsprocesser som följde de olovliga byggnationerna. Det förelåg därför en kränkning av rätten att inte straffas utan lag enligt artikel 7 i konventionen i förhållande till köparen, men inte till den tidigare ägare som uppfört byggnaderna. Vidare fann Europadomstolen att det var oproportionerligt att hela fastigheten på 97 000 kvadratmeter konfiskerades när de olovliga byggnaderna endast rörde en yta på knappt 300 kvadratmeter. Det förelåg därför även en kränkning av skyddet för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Jämför dock *Ayala Flores mot Italien* (dom 23.10.2025) där Europadomstolen inte fann att det utgjorde en kränkning att förstöra ett hus som hade uppförts utan lov i ett naturskyddsområde med seismisk aktivitet.

10. GEORGIOS PAPADOPOULOS MOT CYPERN (DOM 09.10.2025)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen) – saknades regler för ersättare att träda in i Europaparlamentet

Klaganden kunde under flera år inte träda in som ersättare för en parlamentsledamot i Europaparlamentet för att det saknades lagstiftning på området. Europadomstolen bedömde att underlåtenheten att reglera lagstiftningsluckan och följaktligen låta platsen i parlamentet stå tom inte var förenligt med folkets vilja i valet och det förelåg därför en kränkning av rätten till fria val enligt artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

11. TSATANI MOT GREKLAND (DOM 14.10.2025)

Fråga om rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – domares uttalande under förundersökningen påverkade opartiskhet

Klaganden var en åklagare som utreddes i ett disciplinärt förfarande inför kassationsdomstolens disciplinära kammare. Kassationsdomstolens ordförande hade uttalat sig offentligt om utredningen i ett skede när utredningen var hemlig

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

enligt grekisk lag. Europadomstolen konstaterade att ordförandens uttalanden var oförenliga med begreppet oberoende och opartisk domstol. Dessutom hade ordföranden tidigare varit premiärminister i några månader och han var dessutom högsta chef över de domarna i den disciplinära kammaren som dömde i klagandens fall. Klaganden hade därför inte erhållit ett disciplinärt förfarande som nådde upp till den standard som rätten till en rättvis rättegång enligt artikel 6 i konventionen kräver.

12. GEORGIEN MOT RYSSLAND (IV) (DOM 14.10.2025)

Fråga om skälig gottgörelse (artikel 41 i konventionen) – mer än 253 miljoner euros till över 29 000 drabbade

I en tidigare dom den 9 april 2024 har Europadomstolen funnit att det förelåg ett mönster med systematiska kränkningar av georgiska medborgare efter konflikterna i Abchazien och Sydossetien 2008. Det rörde sig om övervåld, olaga frihetsberövanden, olaga restriktioner och nekande av rätten till utbildning, vilket ledde till att människor i området inte kunde åtnjuta sina rättigheter och hem i enlighet med konventionen. Europadomstolen delade upp skadeståndet i olika kategorier där bland annat 20 etniska georgier tillerkändes totalt 1,3 miljoner för euro för övervåld i strid med rätten till liv enligt artikel 2 i konventionen och åtminstone 23 000 etniska georgier tillerkändes drygt 224 miljoner euro för att de inte kunde åtnjuta sina hem i strid med rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Totalt uppgick beloppet som Ryssland ska betala till 253 018 000 euro.

13. ABDULAAL NASER m.fl. MOT DANMARK (DOM 21.10.2025)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till en rättvis rättegång (artikel 6 i konventionen) – ingen jurisdiktion för händelser i Irak

21 irakiska medborgare klagade på frihetsberövande och andra övergrepp som de menade att danska militärer deltagit i tillsammans med brittisk militär på uppdrag av irakiska säkerhetsstyrkor. Den danska prövningen avgjordes slutligt när den danska högsta domstolen fann att den saknade jurisdiktion att pröva händelser i Irak grundat på slutsatsen att de danska styrkorna inte hade haft befälet och inte hade deltagit i frihetsberövandet. Europadomstolen delade denna bedömning och fann att rätten till domstolsprövning hade tillgodosetts genom den prövning som de danska domstolarna hade gjort.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

14. A.J. OCH L.E. MOT SPANIEN (DOM 23.10.2025)

Fråga om förbud mot omänsklig och förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) och rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen) – brister i utredning av sexuella övergrepp där offren hade drogats

Klagandena var två kvinnor som träffade två män i en bar och tog en drink tillsammans med dem. De vaknade nästa morgon hemma hos en av männen utan några minnen från kvällen och med intryck av att samlag hade genomförts. En av kvinnorna gick till en vårdcentral direkt efteråt och en polisanmälan om brott upprättades. En förundersökning inleddes men det framkom att en av poliserna som arbetade med ärendet var släkt med en av de misstänkta gärningsmännen. Flera bevis försvann från utredningen och annan bevisning, såsom en övervakningsfilm från baren, hade manipulerats.

Europadomstolen konstaterade att myndigheterna hade brustit i att genomföra en effektiv utredning och att de upprepade misstagen gick bortom isolerade brister eller ringa misstag. Utredningen om tjänstefel hade dessutom inte påbörjats förrän lång tid hade förflutit och genomfördes dessutom av samma personer som hade ansvar för den första utredningen. Europadomstolen fann sammantaget att bristerna var så allvarliga i förhållande till den positiva förpliktelsen att effektivt kriminalisera sexuella handlingar utan samtycke att det förelåg kränkningar av förbudet mot omänsklig och förnedrande behandling och rätten till skydd för privat- och familjeliv enligt artiklarna 3 och 8 i konventionen.

Jämför också *M.A. mot Island* (dom 26.08.2025) ovan och där gjorda hänvisningar.

15. GREENPEACE NORDIC m.fl. MOT NORGE (DOM 28.10.2025)

Fråga om rätt till liv (artikel 2 i konventionen), rätt till skydd för privat- och familjeliv (artikel 8 i konventionen), rätten till effektiva rättsmedel (artikel 13 i konventionen) och förbud mot diskriminering (artikel 14 i konventionen) – om klimatpåverkan i samband med licens att borra efter olja

Klagandena var sex privatpersoner och två ideella föreningar som klagade på att 13 företag hade beviljats licenser att utvinna gas och olja på den norska kontinentalplattan. Deras klagomål prövades av den norska högsta domstolen som med 11 röster mot 4 fann att beviljandet av licenser inte utgjorde en omedelbar risk och därför föll utanför tillämpningsområdet för artikel 8 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade inledningsvis att licenser inte automatiskt och ovillkorligt leder till utvinning, men att de är en både praktisk och juridisk förutsättning för utvinning. Domstolen bedömde att det fanns ett tillräckligt

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16

starkt samband mellan processen för exploateringslicenser och klimatförändringarnas negativa effekter på liv, hälsa, välbefinnande och livskvalitet för enskilda. I linje med sin praxis i målet *Verein KlimaSeniorinnen mot Schweiz* fann Europadomstolen att föreningarna hade talerätt, men att de enskilda privatpersonerna inte hade talerätt eftersom de inte hade anfört tillräckligt starka skäl till varför just de var särskilt hårt drabbade.

Europadomstolen, som prövade målet under Artikel 8, konstaterade att tillståndsprocessen för exploatering av gas och olja har tre faser; först ges ett exploateringstillstånd, därefter en exploateringslicens och till sist upprättas en plan för utvinning. Det finns en skyldighet att genomföra en miljökonsekvensbeskrivning av påverkan på miljön och på klimatet som omfattar en bedömning i god tro grundad på bästa tillgängliga vetenskap. Någon sådan miljökonsekvensbeskrivning hade inte gjorts i de två första faserna och norska högsta domstolen hade uttryckligen skjutit upp en sådan analys till den sista fasen, upprättandet av en plan för utvinning. Även om Europadomstolen såg risker med att skjuta upp denna bedömning så fann domstolen att uppskjutandet inte var tillräckligt för att slå fast att staten inte levde upp till sina förpliktelser enligt rätten till skydd för privat- och familjeliv i artikel 8 i konventionen.

Europadomstolen fann också att den inhemska prövningen var tillräcklig för att tillgodose kravet på effektiva rättsmedel enligt artikel 13 i konventionen. Europadomstolen prövade inte frågan om förbud mot diskriminering enligt artikel 14 i konventionen eftersom denna inte hade åberopats i den inhemska processen och de inhemska rättsmedlen därför inte var uttömda.

Europarättslig tidskrift, open access 2026-11-16